

НИВОИ И ОПИСИ КВАЛИФИКАЦИЈА У НАЦИОНАЛНОМ ОКВИРУ КВАЛИФИКАЦИЈА У СРБИЈИ И РАЗВРСТАВАЊЕ КВАЛИФИКАЦИЈА ПРЕМА НИВОИМА НАЦИОНАЛНОГ ОКВИРА КВАЛИФИКАЦИЈА У СРБИЈИ

НАЦИОНАЛНИ ОКВИР КВАЛИФИКАЦИЈА

Национални оквир квалификација у Србији представља инструмент који обухвата број и опис нивоа квалификација, односе између квалификација, као и путеве проходности и напредовања. Национални оквир квалификација обухвата процесе, тела - организације одговорне за успостављање квалификација, начине стицања, упоређивање, препознавање, обезбеђивање квалитета и стандарда по којима се реализују.

КВАЛИФИКАЦИЈА

Квалификација је формално признање стечених компетенција. Појединац стиче квалификацију када надлежно тело утврди да је достигао исходе учења у оквиру одређеног нивоа и према задатом стандарду квалификације, што се потврђује јавном исправом (дипломом или сертификатом).

КОМПЕТЕНЦИЈА

Компетенција је интегрисани скуп знања, вештина, способности и ставова, који омогућују појединцу ефикасно обављање активности у послу, у складу са очекиваним стандардом.

НИВОИ И ОПИСИ КВАЛИФИКАЦИЈА

Интегрални национални оквир квалификација у Србији (у даљем тексту: НОКС) има осам (8) нивоа. У НОКС-у су, за сваки ниво квалификација, утврђени описи знања, вештина, способности и ставова (у даљем тексту: дескриптори) неопходни за обављање посла или даље учење (Табела 1).

Дескриптори знања су искази о комплексности општих и стручних знања која су неопходна за обављање посла или даље учење. Знање у овом контексту представља скуп стечених и повезаних чињеница, принципа, теорија и пракси (искустава) који су у вези са одређеним пољем рада или учења.

Дескриптори вештина односе се на когнитивне (логичко, интуитивно и креативно мишљење), психомоторичке (физичка спретност, употреба метода, инструмената, алата и материјала) и/или социјалне вештине (комуникацијске и презентацијске вештине, рад у тиму), а чију диференцираност по нивоима одређују:

- 1) сложеност и разноврсност послова;
- 2) предвидивост ситуација/услова;
- 3) детерминисаност или стандардизованост послова;
- 4) примена метода и техника;
- 5) сложеност проблема и креирање нових решења;
- 6) сложеност и тип комуникације;
- 7) коришћење информација (вештине прикупљања, избора, обраде, примене и креирања информација);
- 8) руковање прибором, алатима, машинама, опремом, постројењима;
- 9) коришћење материјала.

Дескриптори способности и ставова односе се углавном на самосталност и одговорност, а од шестог нивоа су кумулативни су при дефинисању:

- 1) нивоа самосталности у раду;
- 2) преузимања одговорности за сопствени рад и/или рад других уз спецификовање у односу на средства, поступке, процедуре и одлуке;
- 3) предузимљивости у решавању проблема;
- 4) анализе, планирања, организовања и вредновања сопственог рада и/или рада других.

Разврставање актуелних и претходних квалификација према нивоима Националног оквира квалификација у Србији (НОКС) приказано је у Табели 2.

Табела 1 – Нивои и дескриптори квалификација у НОКС

НИВО	ЗНАЊЕ	ВЕШТИНЕ	СПОСОБНОСТИ И СТАВОВИ
Лице са стеченим нивоом квалификације:			
1	Поседује основна општа знања која омогућују даље учење	Примењује вештине потребне за обављање једноставних предвидивих задатака.	Обавља задатке или учи према једноставним усменим и писаним упутствима, уз непосредни надзор.
2	Поседује општа и стручна знања о чињеницама и основним принципима потребним за рад и/или учење	Примењује вештине потребне за обављање мање сложених, унапред утврђених оперативних послова. Рукује алатима и машинама уз детаљна техничка упутства користећи прописане материјале за рад.	Обавља послове у складу са утврђеним техничко-технолошким поступцима, уз повремено надзор. Одговорно је за примену утврђених поступака, средстава и организацију сопственог рада.
3	Поседује општа и стручна знања о чињеницама, основним принципима и процесима потребним за рад и/или учење	Примењује вештине потребне за обављање средње сложених, разноврсних, повремено нестандартних оперативних послова. Прикупља и врши избор релевантних информација. Рукује специјализованом опремом, машинама и постројењима користећи различите материјале.	Обавља послове самостално у складу са техничко-технолошким процедурама. Организује сопствени рад и/или рад других. Одговорно је за примену процедура и средстава сопственог рада. Предузимљив је у раду.
4	Поседује систематизована теоријска или целовита стручна знања потребна за рад и/или учење	Примењује вештине потребне за обављање сложених, разноврсних, учестало нестандартних послова користећи различите методе и технике. Врши критички одабир релевантних информација прикупљених из различитих извора ради примене у раду или учењу. Рукује различитом опремом, машинама и постројењима користећи различите материјале.	Обавља послове самостално уз повремене консултације. Организује и контролише сопствени рад и/или рад мање групе. Уочава проблеме и учествује у њиховом решавању. Одговоран је за избор поступака и средстава за сопствени рад и/или рад других.

5	Поседује специјализована стручна знања потребна за рад	Примењује вештине потребне за обављање сложених, специфичних и углавном нестандартних послова који захтевају учествовање у креирању нових решења. Рукује специјализованом опремом, машинама и постројењима користећи различите материјале.	Обавља послове са великом самосталношћу у одлучивању. Врши организовање, контролисање и вредновање сопственог рада и/или рада других, као и обучавање других за рад. Преузима одговорност за одређивање сопственог начина и метода рада, као и за оперативни рад других. Испољава предузимљивост за унапређивање процеса рада и решавање проблема у непредвидивим ситуацијама.
6	Поседује академска или стручна знања која се односе на теорије, принципе и процесе укључујући вредновање, критичко разумевање и примену у области учења и/или рада	Решава сложене проблеме у области учења и/или рада у непредвидим ситуацијама. Примењује вештине успешне комуникације у интеракцији и сарадњи са другима из различитих друштвених група. Користи опрему, инструменте и уређаје релевантне за област учења и/или рада.	Предузимљив је у решавању проблема у непредвидивим ситуацијама. Води средње сложене пројекте самостално и са пуном одговорношћу. Примењује етичке стандарде своје професије. Организује, контролише и обучава друге за рад. Анализира и вреднује једноставне концепте, моделе и принципе теорије и праксе унапређујући постојећу праксу. Испољава позитиван однос према значају целоживотног учења у личном и професионалном развоју.
7	Поседује напредна академска или специјализована стручна знања која се односе на научне теорије и принципе, процесе укључујући вредновање, критичко разумевање и примену у области учења и/или рада	Решава сложене проблеме на иновативан начин који доприноси развоју у области учења и/или рада. Управља и води сложену комуникацију, интеракцију и сарадњу са другима из различитих друштвених група. Примењује сложене методе, инструменте и уређаје релевантне за област учења и/или рада.	Делује предузетнички и преузима руководеће послове. Самостално и са пуном одговорношћу води најсложеније пројекте. Планира и реализује научна и/или примењена истраживања. Контролише рад и вреднује резултате других ради унапређивања постојеће праксе.

8	<p>Поседује врхунска теоријска и практична знања потребна за критичку анализу и истраживања у фундаменталним и примењеним областима науке са сврхом проширивања и редефинисања постојећих знања, науке или области рада.</p>	<p>Примењује напредне и специјализоване вештине и технике потребне за решавање кључних проблема у истраживању и за проширивање и редефинисање постојећег знања или области рада.</p> <p>Примењује вештине комуникације за објашњавање и критику теорија, методологија и закључака, као и представљање резултата истраживања у односу на међународне стандарде и научну заједницу.</p> <p>Развија нове алате, инструменте и уређаје релевантне за област науке и рада.</p>	<p>Самостално вреднује савремене резултате и достигнућа у циљу унапређења постојећих, и стварања нових модела, концепата, идеја и теорија.</p> <p>Испољава иновативност, научни и професионални интегритет и преданост развоју нових идеја и/или процеса који су у средишту контекста рада или науке, кроз принцип самовредовања свога рада и достигнућа.</p> <p>Дизајнира, анализира и имплементира истраживања која чине значајан и оригинални допринос општем знању и/или професионалној пракси.</p> <p>Управља интердисциплинарним и мултидисциплинарним пројектима.</p> <p>Способан је да самостално покрене националну и интернационалну сарадњу у науци и развоју.</p>
---	--	---	---

Табела 2 –Разврставање квалификација према нивоима НОКС

НОКС НИВО		РАЗВРСТАВАЊЕ КВАЛИФИКАЦИЈА*	
		АКТУЕЛНИХ	ПРЕТХОДНИХ
1.		<ul style="list-style-type: none"> Основно образовање и васпитање Основно образовање одраслих 	<ul style="list-style-type: none"> Неквалификовани (НК) радник Први степен стручне спреме (1. ССС)
2.		<ul style="list-style-type: none"> Стручно оспособљавање (1 година) Образовање за рад (2 године) Обучавање (120 – 360 сати обуке) 	<ul style="list-style-type: none"> Полуквалификовани (ПК) радник Други степен стручне спреме (2. ССС)
3.		<ul style="list-style-type: none"> Средње стручно образовање (3 године) Неформално образовање одраслих (мин 960 сати обуке) 	<ul style="list-style-type: none"> Квалификовани (КВ) радник Трећи степен стручне спреме (3. ССС)
4.		<ul style="list-style-type: none"> Средње образовање - стручно, уметничко, гимназијско (4 године) 	<ul style="list-style-type: none"> Четврти степен стручне спреме (4. ССС)
5.		<ul style="list-style-type: none"> Мајсторско и специјалистичко образовање 	<ul style="list-style-type: none"> Висококвалификовани (ВКВ) радник Пети степен стручне спреме (5. ССС)
6.	6.1	<ul style="list-style-type: none"> Основне струковне студије (ОСС, 180 ЕСПБ) Основне академске студије (ОАС, 180 ЕСПБ) 	<ul style="list-style-type: none"> Више образовање у трајању од две до три године студија (6.1 ССС) Први степен факултета (до 2005. године, 6.1 ССС)
	6.2	<ul style="list-style-type: none"> Основне академске студије (ОАС, 240 ЕСПБ) Специјалистичке струковне студије (ССС, 180+60 ЕСПБ) 	<ul style="list-style-type: none"> Више образовање са специјализацијом у трајању до 1 године (до 2005.године, 6.2 ССС)
7.	7.1	<ul style="list-style-type: none"> Интегрисане мастер академске студије (ИМАС, макс. 360 ЕСПБ) Мастер академске студије (МАС, 180+120 или 240+60 ЕСПБ) Мастер струковне студије (МСС, 120 ЕСПБ) 	<ul style="list-style-type: none"> Основне (дипломске) студије у трајању од четири до шест година (до 2005. године, 7.1 ССС)
	7.2	<ul style="list-style-type: none"> Специјалистичке академске студије (САС, 60 ЕСПБ) 	<ul style="list-style-type: none"> Специјалистичке студије у трајању од једне до две године (до 2005. године, 7.2 ССС) Специјализација у здравству у трајању од две до шест година Суб-специјализација у здравству у трајању од једне године
8.	8.1		<ul style="list-style-type: none"> Магистарске студије у трајању од две године (до 2005. године, 7.2 ССС)
	8.2	<ul style="list-style-type: none"> Докторске студије (ДС, 180 ЕСПБ) 	<ul style="list-style-type: none"> Докторат наука (до 2005. године, 8. ССС)

* Термин КВАЛИФИКАЦИЈА замењује до сада употребљаване термине: ЗВАЊЕ, СТРУЧНИ НАЗИВ, НАЗИВ ОБРАЗОВНОГ ПРОФИЛА, НАЗИВ СТРУЧНЕ СПРЕМЕ.